

Manuál verejných priestorov

Princípy a štandardy smetných košov

v 1.02

Obsah

4 Úvod

6 Zonácia mesta

6 Schéma — celé mesto

7 Prehľadová tabuľka

8 Všeobecné princípy

12 Štandardy umiestňovania v priestore

16 Dizajn

22 Kotvenie do podkladu

28 Modelové situácie

30 Umiestnenie na chodníku

34 Križovatka s priechodom pre chodcov

35 Umiestnenie v zeleni

38 Bibliografia

40 Spracovateľský kolektív

Úvod

Odpadové koše sú samozrejmosťou mestského mobiliáru a základnou podmienkou pre udržiavanie čistého a kvalitného verejného priestoru. Hoci odpadové koše nie sú ultimátnym riešením znečistenia v meste, nastavenie kvalitných princípov a štandardov ich umiestňovania a dizajnu je dôležitým krokom nie len pre čistotu mesta, ale aj pre celistvú a usporiadanú verejný priestor ako taký. Účelom tohto dokumentu je vytvorenie podkladu pre zjednotenie princípov a štandardov osádzania a dizajnu odpadových košov tak, aby prispievali ku celistvosti verejného priestoru, jeho kvalite a jednoduchosti jeho správy.

Princípy a štandardy odpadových košov pritom majú slúžiť samospráve a mestským častiam mesta Bratislavy ako základný podklad pri rozvoji verejných priestorov. Takisto slúžia ako podklad a návod pre súkromných aktérov so záujmom tvoriť kvalitné verejné priestory ako súčasť svojich projektov. Princípy a štandardy odpadových košov sú súčasťou Manuálu verejných priestorov, ktorý bude postupne dopĺňaný tak, aby zodpovedal meniacim sa nárokom mesta.

V prvej časti tohto dokumentu predstavíme rozdelenie mesta do zón, v rámci ktorých by sa mali prevedenia odpadových košov odlišovať. Hlavná časť Princípov a štandardov sa potom skladá z dvoch základných častí: zo všeobecných princípov a z modelových situácií. Všeobecné princípy v sebe zahŕňajú zásady umiestňovania košov v priestore, dizajn košov a technické detaily ich kotvenia do podkladu. Modelové situácie graficky a textovo zobrazujú najčastejšie sa vyskytujúce priestorové situácie v meste.

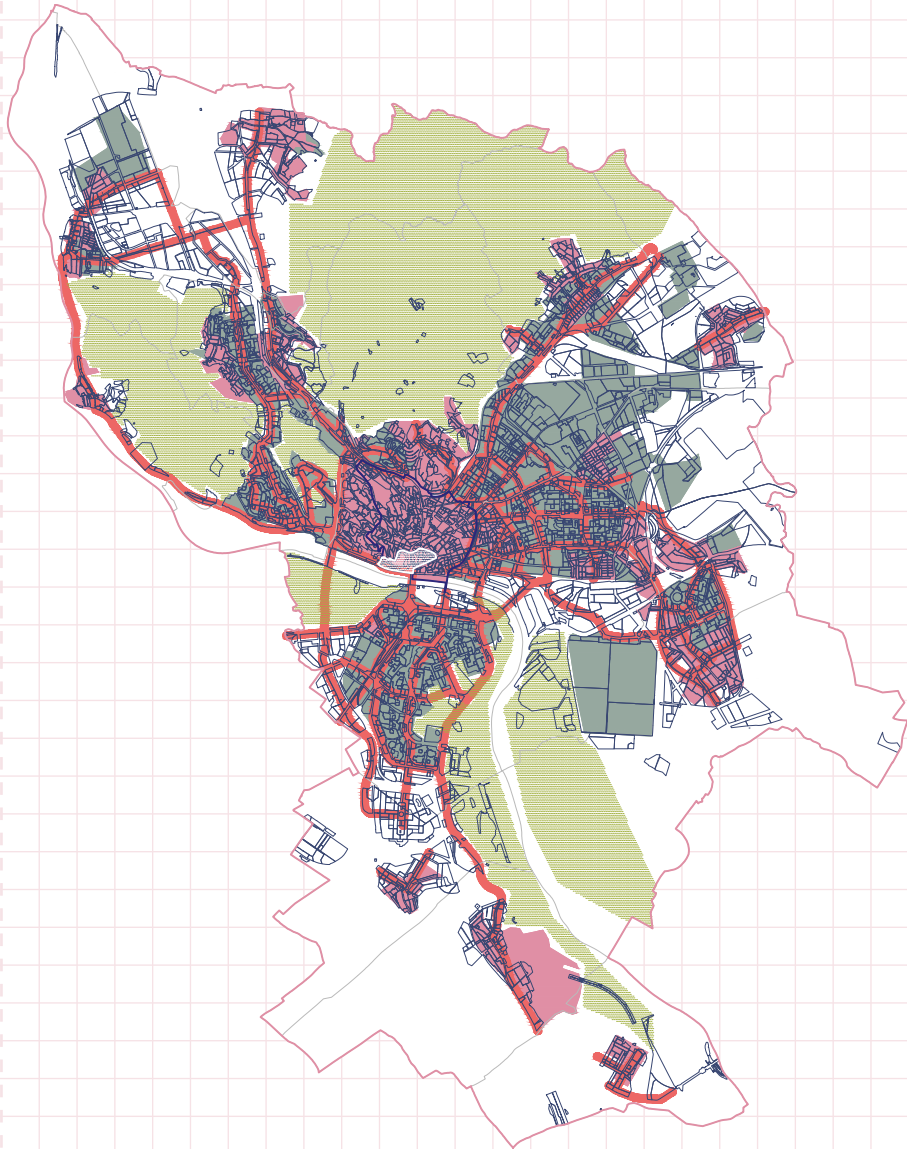
Bratislavský mobiliár

Bratislave dlhodobo chýbal jednotný dizajn mestského mobiliáru, ktorý by na jednej strane adresoval provizórnosť a nesystémovosť pri osádzaní častokrát nevhodných prvkov uličného nábytku, a na druhej strane napomáhal k tvorbe ucelenej identity verejných priestorov. Riešenie tejto situácie sa našlo v úzkej spolupráci s hlavným mestom Praha, ktoré sa s Bratislavou podelí o dizajn originálneho mobiliáru ako symbolu spolupráce a historického prepojenia našich dvoch hlavných miest. Kôš, ktorý je súčasťou celkového dizajnu mestského mobiliáru, je funkčný, odolný a spolu s ostatnými prvkami bratislavského mobiliáru bude napomáhať k zjednoteniu identity a k skvalitneniu kľúčových priestorov hlavného mesta. Prijatý ako nový štandard, bratislavský mobiliár je nie len symbolom partnerstva dvoch miest, ale aj symbolom nového prístupu k tvorbe verejných priestorov.

Zonácia mesta

Schéma – celé mesto

Územie je z hľadiska urbanistickej štruktúry a charakteru rozdelené do 3 zón. Zóny sa môžu odlišovať v závislosti od ich charakteru aj použitím rôznych typov dizajnu. Zóna A zahŕňa pamiatkovo chránené oblasti v rámci celého mesta. Zóna B zahŕňa územie ostatného mesta. Zóna C zahŕňa územia s prírodným charakterom (s výnimkou mestskej zelene, parkov a nábreží). V území sú vyznačené aj kompozičné osi, ktoré môžu mať odlišný charakter ako ostatné územie v meste.

* grafika v mape je orientačná, bude treba presnejšie definovať rozhrania zón, najmä rozdelenie sídliskových štruktúr podľa obdobia ich vzniku a charakteru

	legenda	popis mobiliáru
Zóny A /pamiatkové zóny	<div><div></div>A1 – PR</div> <div><div></div>A2 – CMO</div> <div><div></div>A3 – Pamiatkové ochranné pásma</div>	Bratislavský mobiliár – oceľové prevedenie, organickejšie línie, antracitová povrchová úprava, alternatívne formy prevedenia – samostatne stojace, združené, zdvojené, a podobne (pozri sekciu → Dizajn).
Zóny B /ostatné mesto	<div><div></div>B1 – Kompaktné mesto</div> <div><div></div>B2 – Vidiecke štruktúry</div> <div><div></div>B5 – Obč. vybavenosť nadmestského významu</div> <div><div></div>B6 – Dopravná infr.</div> <div><div></div>B8 – Mestská zeleň, parky, nábrežia</div>	Bratislavský mobiliár – oceľové prevedenie, organickejšie línie, antracitová povrchová úprava, alternatívne formy prevedenia – samostatne stojace, združené, zdvojené, a podobne (pozri sekciu → Dizajn).
	<div><div></div>B3 – Sídlikové štruktúry</div> <div><div></div>B4 – Priemyselné areály</div>	Oceľové prevedenie, organickejšie resp. geometrické línie, antracitová resp. pozinkovaná povrchová úprava, alternatívne formy prevedenia – samostatne stojace, združené, zdvojené, a podobne (pozri sekciu → Dizajn).
Zóny C /prírodné prostredie	<div><div></div>C1 – Lesy, lesoparky</div> <div><div></div>C2 – Vinice</div> <div><div></div>C3 – Povodia vodných plôch</div>	Prírodné materiály – drevo, masívnejšie konštrukcie, menej ocele, alternatívne formy prevedenia – samostatne stojace, združené, zdvojené, a podobne (pozri sekciu → Dizajn).
Kompozičné osi	<div><div></div></div>	Bratislavský mobiliár – oceľové prevedenie, organickejšie línie, antracitová povrchová úprava, alternatívne formy prevedenia – samostatne stojace, združené, zdvojené, a podobne (pozri sekciu → Dizajn).

Všeobecné princípy

Nasledujúce princípy približujú, ako systematicky umiestňovať a dizajnoviť odpadové koše tak, aby sa maximalizovalo ich využitie a zároveň, aby pomáhali dotvárať a uceľovať celkovú atmosféru verejných priestranstiev:

- **Koše by nikdy nemali byť dominantným či rušivým aspektom verejného priestoru.** Práve naopak, mali by zapadať do celkovej kontextu svojho prostredia, byť v súlade s inými prvkami vo verejnom priestore a byť jasne rozpoznateľné a užívateľsky priateľské.
- **Koše by mali byť osádzané v páse mobiliáru a zelene (PMZ).**
- Podobne ako iné funkčné prvky mestského mobiliáru, lavičky by mali nahrádzať potrebu osádzania stĺpikov vo verejnom priestore, kde to je vhodné a potrebné.
- **V rámci jedného typu verejného priestoru je vhodné používať jednotný dizajn odpadových košov** (pozri → *Dizajn*).
- Objem nádoby koša by mal byť dimenzovaný podľa predpokladanej frekvencie vývozu odpadu a jeho odhadovaného množstva, aby nedochádzalo k permanentnému znečisťovaniu okolia.
- Odpadové koše by mali byť nenáročné na údržbu a mali by poskytovať možnosť jednoduchého uzamykania.
- **Odpadové koše je potrebné osádzať v nasledujúcich priestoroch:**
 - V oblastiach so zvýšenými formami mestskej mobility (napr. pri dopravných uzloch, rušných uliciach či cyklocestách).
 - Vo významných priestoroch (napr. na námestiach či pri inštitúciách).
 - V oddychových zónach a oblastiach (napr. na nábrežiach, v parkoch).
 - Na miestach kde sú už osadené iné prvky mobiliáru, najmä cyklostojany a lavičky.
 - V okolí vizuálne atraktívnych prvkov, akými sú umelecké inštalácie, pamätníky, vodné prvky či zeleň.
 - V miestach, kde vedľa koše nahradiť potrebu osádzania stĺpikov.
- **Odpadové koše špecificky určené na separovaný zber odpadu by sa mali umiestňovať do priestorov so zvýšeným výskytom ľudí ako sú dopravné uzly, námestia, parky či verejné inštitúcie.**
- Odpadové koše by sa mali osádzať v osvetlenom a prehľadnom priestore z dôvodu obmedzovania potenciálneho vandalizmu.
- **Koše musia byť osádzané tak, aby boli identifikovateľné bielou palicou.** Je preto neprípustné, aby boli koše umiestňované spôsobom, kedy vyčnievajú do priechodnej zóny chodníka.

01 Vhodný príklad umiestnenia odpadkového koša do kontextu prostredia a iných prvkov mobiliáru.
Bratislava, Prokopa Veľkého

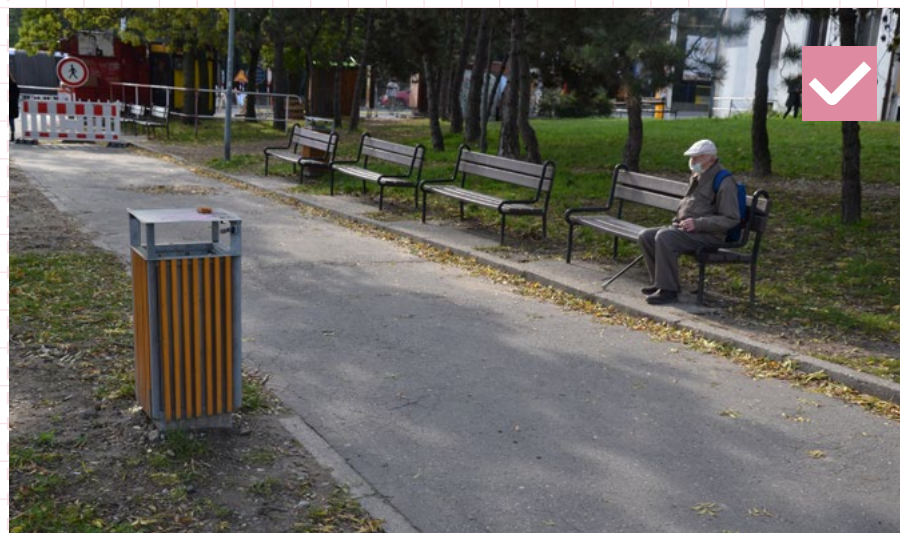
02 Vhodná integrácia odpadkového koša s iným prvkom mobiliáru bez nutnosti osádzania samostatnej konštrukcie.
Bratislava, Banskobystrická ulica

03 Vhodné použitie jednotného dizajnu odpadkového koša v priestore. Bratislava, Prezidentská záhrada

04 Vhodné umiestnenie odpadkového koša v blízkosti iného prvku mobiliáru – lavičky.
Bratislava, Karloveská ulica

05 Vhodné osadenie odpadkového koša pri vstupe do priestoru, pozdĺž resp. pri krížení peších komunikácií.
Bratislava, Medická záhrada

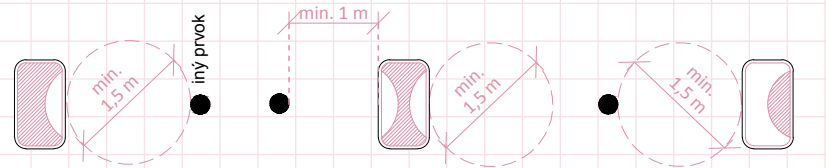
06 Vhodné osadenie odpadkového koša na frekventovaných miestach a miestach zvýšenej mobility, ako sú zástavky MHD. Bratislava, Trnavské Mýto

Štandardy umiestňovania v priestore

Manipulačný priestor

Pri osádzaní košov na odpadky je potrebné rátať s manipulačným priestorom nevyhnutným pre pohodlné využívanie košov pre všetkých obyvateľov mesta, vrátane ľudí s obmedzenou mobilitou. V závislosti od dizajnu koša musí byť tento priestor prispôsobený orientácii otvoru na odpadky. Podobne ako pri ostatných prvkoch mestského mobiliáru, **manipulačný priestor je stanovený na 1,50 m**, čo je minimálna plocha potrebná pre pohodlné manévrowanie s vozíkom, rolátorom či kočíkom. **Pri košoch s viacerými otvormi je potrebné vytvoriť manipulačný priestor aspoň z jednej strany koša.**

Kôš s otvorom z jednej strany.

Kôš s otvorom z dvoch strán.

Kôš s otvorom z troch strán.

Manipulačný priestor musí byť prispôsobený dizajnu koša.

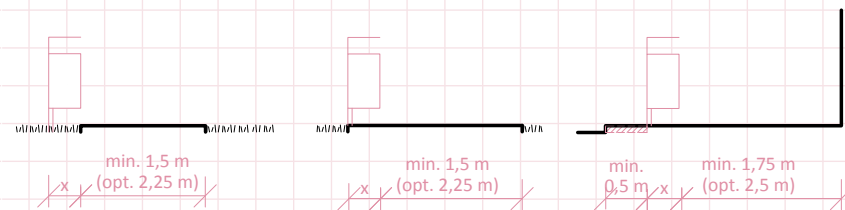

07 Vhodný príklad dostatočného manipulačného priestoru okolo odpadkového koša. Bratislava, Námestie SNP

Priechodná šírka chodníka

V zmysle STN 736110 je nutné zachovať min. priechodnú šírku chodníka:

- **1,75 m** – ak hranicu tvorí pevná súvislá prekážka (objekt, oplotenie, múr...),
- **1,50 m** – ak hranicu tvorí voľné priestranstvo, ktoré nie je ohraničené pevnou vertikálnou prekážkou (zeleň, zelený pás, nespevnená alebo spevnená neoploštená plocha...),
- **1,75 m** – ak hranicu v rámci jedného riešeného úseku ulice tvoria aj pevné prekážky, aj úseky voľného priestranstva, berie sa akoby ju tvorila pevná prekážka.

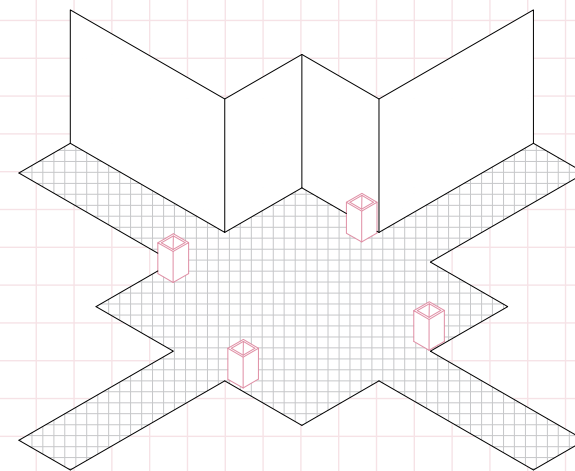

Parametre umiestňovania košov vo vzťahu k rozhraniu. Ilustrácie vľavo a v strede zobrazujú parametre osádzania na rozhraní so zelenou, vpravo na rozhraní s komunikáciou.

Vzťah s komunikáciami

Štandardná vzdialenosť akýchkoľvek prvkov mobiliáru od rozhrania s komunikáciou je 0,50 m. Vo všeobecnosti by koše nemali tvoriť prekážku pre chodcov. Je preto vhodné umiestňovať ich v páse mobiliáru a zelene (PMZ) osovo súmerne s inými prvkami vo verejnom priestore.

Koše by sa mali osádzať pri dopravných uzloch, v miestach s prirodzeným dohľadom a v miestach vysokej mobility, aby bolo zabezpečené ich maximálne využitie a minimalizoval sa vandalizmus. Koše by pritom mali byť samostatne stojace a ľahko rozpoznateľné pre nevidiacich a slabozrakých.

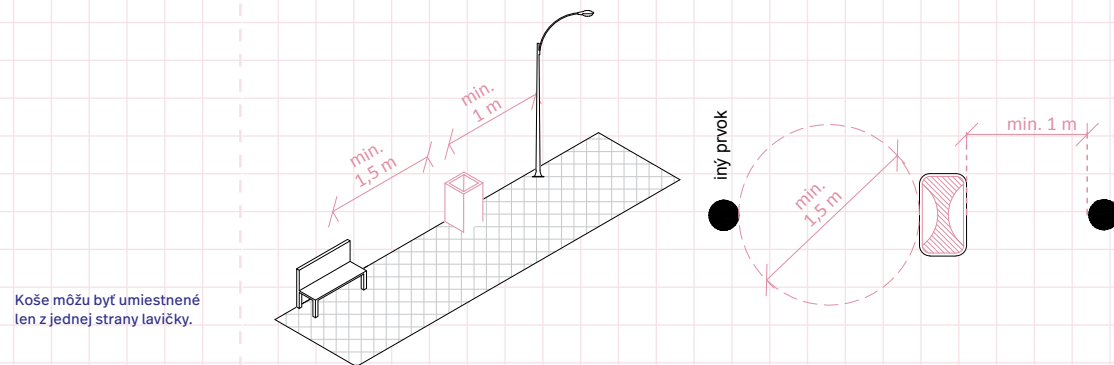
Koše by mali byť osádzané s ohľadom na kompozíciu priestoru.

Vzťah s inými prvkami vo verejnom priestore

Samostatne osádzané koše by mali byť osadené 1,50 m od iných prvkov.

Koš je však zároveň vhodné integrovať s inými prvkami mobiliáru (stĺpiky, stĺpy osvetlenia, stĺpy trakčného vedenia, a pod.). **Umiestnené musia byť tak, aby bol otvor koša vo výške maximálne 0,90 m**, pričom by koše mali byť orientované do pešej komunikácie bez obmedzovania priechodnosti chodníka. Prípustné však nie je integrovať koše inštaláciou na múry, ploty, stromy či budovy.

Koš by mali byť umiestnené minimálne 1,50 m od najbližšej lavičky, aby sa zamedzilo špineniu verejného priestranstva a zvýšila sa využiteľnosť mestského mobiliáru. **Koš nemôžu byť umiestnené z oboch strán lavičky.** V prípade umiestnenia koša pri jednej strane lavičky je potrebné zabezpečiť dostatočný manipulačný priestor i na druhej strane lavičky, aby bol vytvorený vhodný priestor pre rodičov s kočíkmi, ľudí na vozíku, či pre odstavenie rolátora.

Koš môžu byť umiestnené len z jednej strany lavičky.

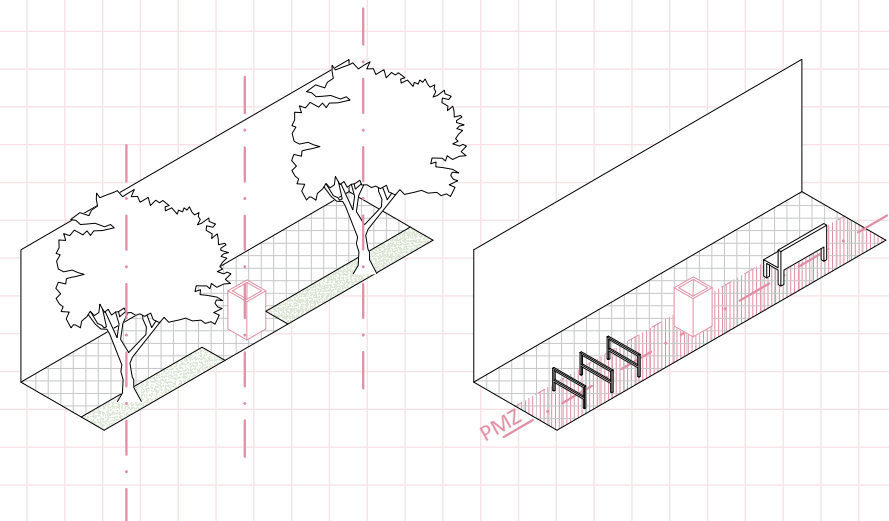
Koš by mali byť osádzané v blízkosti zastávok pre zvýšenie ich čistoty, zjednodušenie ich údržby a maximálne využitie. V prípade, že na zastávke MHD nie je inštalovaný prístrešok, je prípustné integrovať koše na značenie zastávky.

08 Vhodný príklad umiestnenia odpadkového koša v blízkosti prístreška MHD, Bratislava, Safárikovo námestie

Kompozícia:

- Koš by mali byť umiestnené v jednej línii s ostatným uličným nábytkom, či už ide o mobiliár alebo o prvky, ako sú technické skrine či stĺpiky, a takto vytvárať pás mobiliáru a zelene (PMZ).

Koš musia byť umiestnené v súlade s určenou osou priestoru.

- Kde je to možné, jednotlivé prvky mobiliáru by mali byť používané spolu a koncepčne zladené. Veľmi vhodná kombinácia je napríklad lavička, kôš a stojan na bicykel. Konzistentné osádzanie kombinácie prvkov mobiliáru má významný vplyv na celistvosť verejného priestoru.
- Koš by mali byť osádzané s ohľadom na priestorovú kompozíciu verejného priestoru, a to najmä pri centrálnych verejných priestoroch. Zároveň by nemali tvoriť vizuálnu či priestorovú prekážku.

09 Nevhodné osadenie odpadkového koša v priestore vzhľadom ku kompozícii priestoru. Kôš pôsobí dominantne a vytvára v priestore bariéru. Bratislava, Kamenné námestie

Dizajn

Bratislavský mobiliár

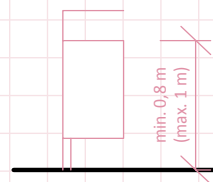
Na základe vzájomnej spolupráce hlavného mesta Bratislava s hlavným mestom Praha, získala Bratislava unikátny dizajn nového bratislavského mobiliáru, ktorý vychádza z uznávaného historického československého dizajnu. Vďaka svojmu funkčnému, odolnému a originálnemu prevedeniu, ktorý zodpovedá našim kritériám pre kvalitný mestský mobiliár, sa kôš tohto dizajnu stal štandardným typom mestského koša. Tieto koše by sa mali umiestňovať v charakteristických a uzlových priestoroch mesta, pričom vďaka svojmu univerzálnemu dizajnu sú vhodné do historických, moderných aj súčasných mestských štruktúr (pre detaily umiestňovania pozri sekcie → *Zonácia mesta* a *Typ a tvar*).

Všeobecné princípy dizajnu

Zo sekcií *Zonácia mesta* a *Typ a tvar* vyplýva, že v priestoroch, v ktorých nie je možné umiestniť mestský mobiliár, je potrebné definovať dizajn a umiestnenie mobiliáru s ohľadom na konkrétne mestské prostredie. Individuálne je pritom potrebné pristupovať aj k priestorom, pri ktorých je žiadúca unikátnosť a originalita pri navrhovaní mobiliáru (pozri → dokument **Manifest verejných priestorov**, časť *Atraktívne mesto*).

- Koše musia byť jasne rozpoznateľné pre všetkých užívateľov verejného priestoru a nesmú byť vyklápacie. Otvor koša by mal byť prekrytý, aby sa predišlo hromadeniu dažďovej vody v smetných nádobách.
- Otvor koša by mal byť umiestnený 0,8 m až 1 m nad úrovňou povrchu, aby bol kôš ľahko prístupný aj deťom a ľuďom na vozíku.
- Koše by mali byť kvalitne ukotvené v povrchu, aby sa vyhlo ich premiestňovaniu alebo prevracaniu.
- V prípade šikmého terénu je vhodné osadenie koša na tyči kolmo na pomyselnú rovinu (nie šikmo). Nie je vhodné voľne osádzať koše na šikmú plochu so spádom väčším ako 2 %.
- Koše na separovaný zber by mali združovať jednotlivé typy odpadu v rámci jedného dizajnu koša (viď. obrázok č. 14). Pre viac detailov k dizajnu košov na separovaný zber pozri → *Farby a materiály*.

Základné dizajnové parametre pre smetné koše. Otvor koša by mal byť prekrytý a nesmie byť umiestnený vyššie ako 1 m. Kôš musí byť identifikovateľný bielou palicou (nesmie byť umiestnený príliš vysoko, viď. obr. č. 12).

10 Příklad vhodného umístění odpadkového koše a dizajnu s překrytým otvorem. Bratislava, parčík Husova ulice

11 Příklad nevhodného umístění koše na dlažbu na šikmém terénu. Bratislava, Michalská ulice

12 Příklad nevhodného umístění koše do velké výšky. Výška otvoru přesahuje 1 m, kôš sa stáva neprístupným pre deti a ľudí so zdravotným znevýhodnením. Bratislava, Námestie 1. mája

Typ a tvar

Zóny A (pamiatkové zóny)

Zóna B (zvyšok mesta) – okrem sídliskových štruktúr a priemyselných areálov

Kompozičné osi

Preferencia pre mestský mobiliár. Oceľové prevedenie, organickejšie línie, antracitová povrchová úprava, formy prevedenia – samostatne stojace, združené, zdvojené, a podobne, varianty osadenia:

- na tyči, resp. integrované s iným typom mobiliáru,
- povrchové osadenie do podkladu.

Zóna B (zvyšok mesta) – sídliskové štruktúry a priemyselné areály

Oceľové prevedenie, organickejšie alebo geometrickejšie línie, antracitová alebo pozinkovaná povrchová úprava, formy prevedenia – samostatne stojace, združené, zdvojené, a podobne, varianty osadenia:

- na tyči resp. integrované s iným typom mobiliáru
- povrchové osadenie do podkladu.

Zóna C (prírodné prostredie)

Prírodné materiály (drevo), masívnejšie konštrukcie, menej ocele

13 Príklad vhodného dizajnu odpadkových košov do pamiatkovej zóny aj do ostatného mesta. Príklady osadenia na tyči alebo povrchové osadenie.

14 Príklad vhodného dizajnu odpadkových košov do sídliskových štruktúr a priemyselných areálov. Príklad združeného odpadkového koša pre separovaný zber.

15 Príklad vhodného dizajnu odpadkových košov do prírodného prostredia.

Farby a materiály

Vhodným materiálom pre koše je odolný materiál s trvácnou povrchovou úpravou, ktorá sa ľahko čistí od nečistôt a neželaných plagátov, nálepiek a prejavov vandalizmu. **Preferovanými materiálom je kov, špecificky oceľ s antikoróznou úpravou, prípadne liatinové zhotovenie.** Vonkajšia úprava zhotovená z dreva je vítaným variantom v prírodnom prostredí, ako sú lesoparky, či väčšie zelené plochy. Vo všeobecnosti však platí, že koše, a najmä smetná nádoba, musia byť zhotovené z nehorľavých materiálov.

Koše zhotovené z plastu sú nevhodné do mestského, ako aj prírodného prostredia. Plastové koše sú pritom úplne neprijateľné v mestských pamiatkových zónach.

Farebnosť košov by mala byť v súlade s ostatnými prvkami mobiliáru, a takto musí prispievať k celistvosti verejného priestoru. Ak koše stoja samostatne, mali by sa voliť neutrálne farby. Či už v meste, alebo v zelených plochách, farba a povrchová úprava košov by mala zodpovedať charakteru priestranstva, v ktorom sa nachádzajú.

V prípade, že koše na separovaný zber využívajú farebné rozlíšenie v závislosti od typu odpadu, tieto farby musia korešpondovať so zaužívanými farebnými kódmi pre separovaný odpad v danom meste. Farebné odlíšenie pritom musí byť minimálne, napríklad farebným detailom po obode otvoru koša.

Zóny A (pamiatkové zóny)

Zóna B (zvyšok mesta) – okrem sídliskových štruktúr a priemyselných areálov.

Kompozičné osi:

– oceľové prevedenie, čierna alebo antracitová farba /RAL 7016/.

Zóna B (zvyšok mesta) – sídliskové štruktúry a priemyselné areály:

– oceľové prevedenie, antracitová farba /RAL 7016/, nerezový povrch, pozinkovanie.

Zóna C (prírodné prostredie):

– oceľové prevedenie konštrukcie, antracitová farba /RAL 7016/, pozinkovanie s dreveným vonkajším vyhotovením (látovanie z dreva z lokálnych zdrojov s bezfarebnou povrchovou úpravou).

16 Príklad vhodného materiálového a farebného prevedenia z ocele s antracitovou povrchovou úpravou. Osobitnú pozornosť treba dávať na detaily.

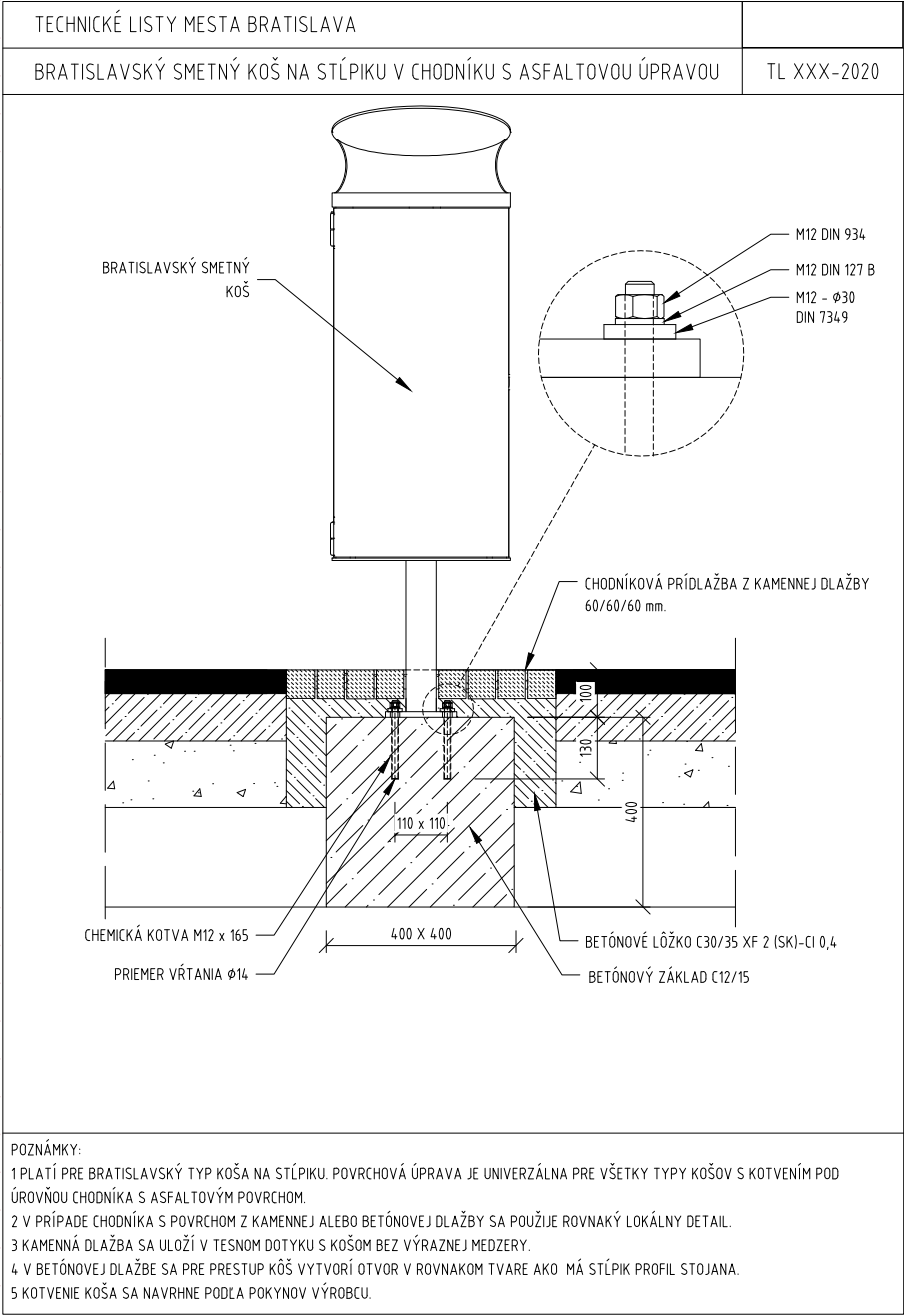
17 Nevhodný príklad plastového materiálového prevedenia v historickom meste.

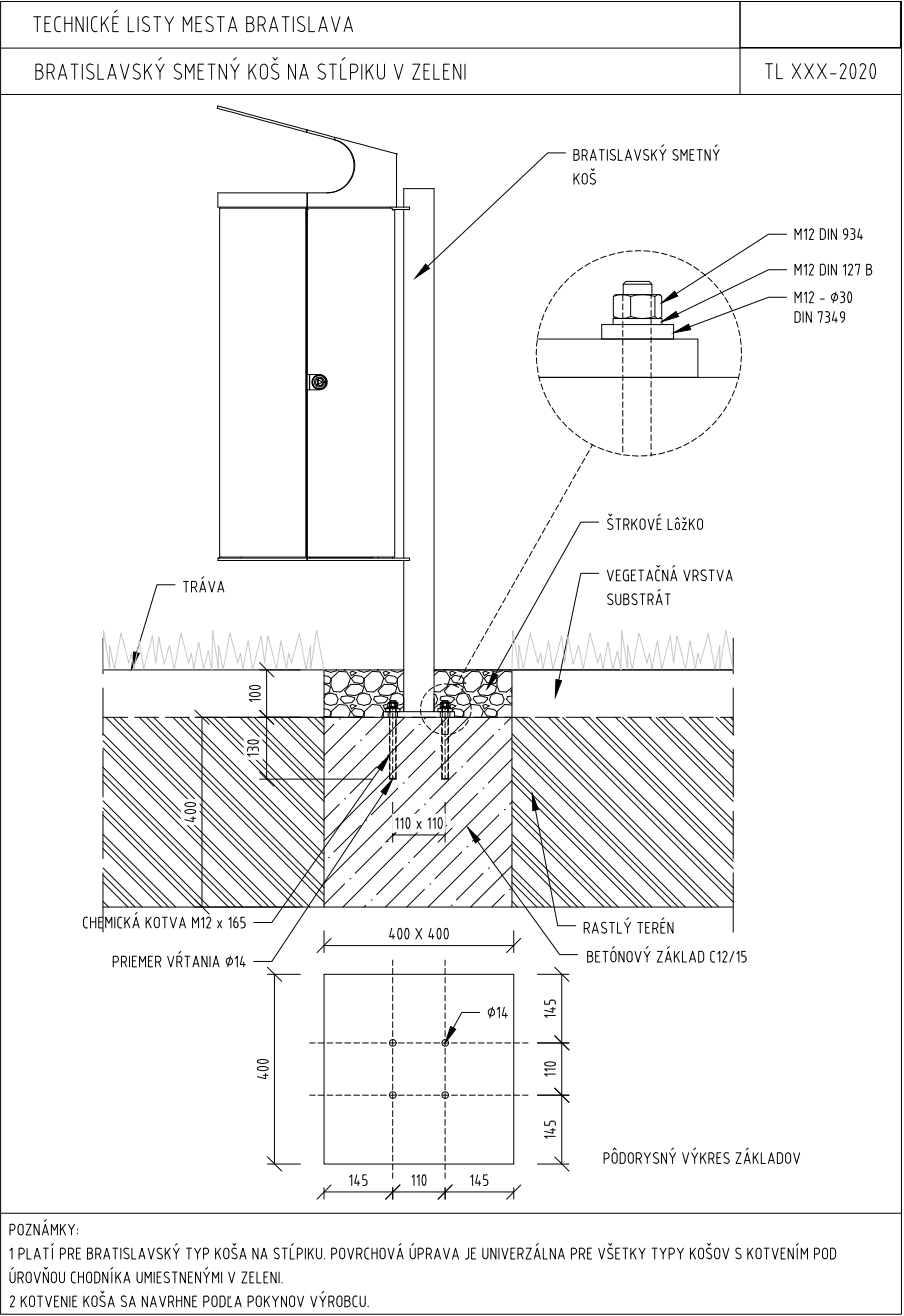
18 Nevhodný príklad farebného prevedenia, ktorý neharmonizuje s okolím (prírodným prostredím).

Kotvenie do podkladu

Podpovrchové kotvenie bratislavského koša na stĺpiku do asfaltového alebo dláždeného povrchu

Podpovrchové kotvenie bratislavského koša na stĺpiku do zelene

Povrchové kotvenie koša do asfaltového povrchu

TECHNICKÉ LISTY MESTA BRATISLAVA	
SMETNÝ KOŠ S POVRCHOVÝM KOTVENÍM NA CHODNÍK S ASFALTOVOU ÚPRAVOU	TL XXX-2020

SMETNÝ KOŠ (PŘÍKLAD)

800 - 1000

130

150

400

CHEMICKÁ KOTVA

400 x 400

NEPRIEPUSTNÁ PODKLADOVÁ VRSTVA

BETÓNOVÝ ZÁKLAD C12/15

POZNÁMKY:

- 1 PLATÍ PRE VŠETKY TYPY SMETNÝCH KOŠOV S KOTVENÍM NAD ÚROVŇOU CHODNÍKA S ASFALTOVÝM POVRCHOM.
- 2 ÚČINNÁ DĹŽKA KOTVENIA JE HĽBKÁ ZAKOTVENIA POD POVRCHOM ZÁKLADU.
- 3 VRTY PRE KOTVY SA ZHOTOVIA CEZ VŠETKY VRSTVY CHODNÍKA NAD HORNÚ ÚROVŇOU ZÁKLADU.
- 4 KOTVENIE STĹPIKA KOŠA SA NAVRHNE PODĽA POKYNOV VÝROBCU KOŠA.

Kotvenie koša do asfaltového povrchu pomocou jadrového vrútu

TECHNICKÉ LISTY MESTA BRATISLAVA	
SMETNÝ KOŠ V CHODNÍKU S ASFALTOVOU ÚPRAVOU - 3	TL XXX-2020

SMETNÝ KOŠ (PRÍKLAD)

ŠPÁRU VYPLNIŤ
ASFALTOVOU ZÁLIEVKOU

ASFALTOVÝ POVRCH CHODNÍKA

800 - 1000

20 x 20

50

100

140

JADROVÝ VRT
CEZ SPEVNENÉ PODKLADOVÉ VRSTVY

DIERA VYPLNENÁ DO $\frac{2}{3}$
BETÓNOVOU ZMESOU

x=40

BETÓN
C16/20 XF 2 (SK)-CI 0,4

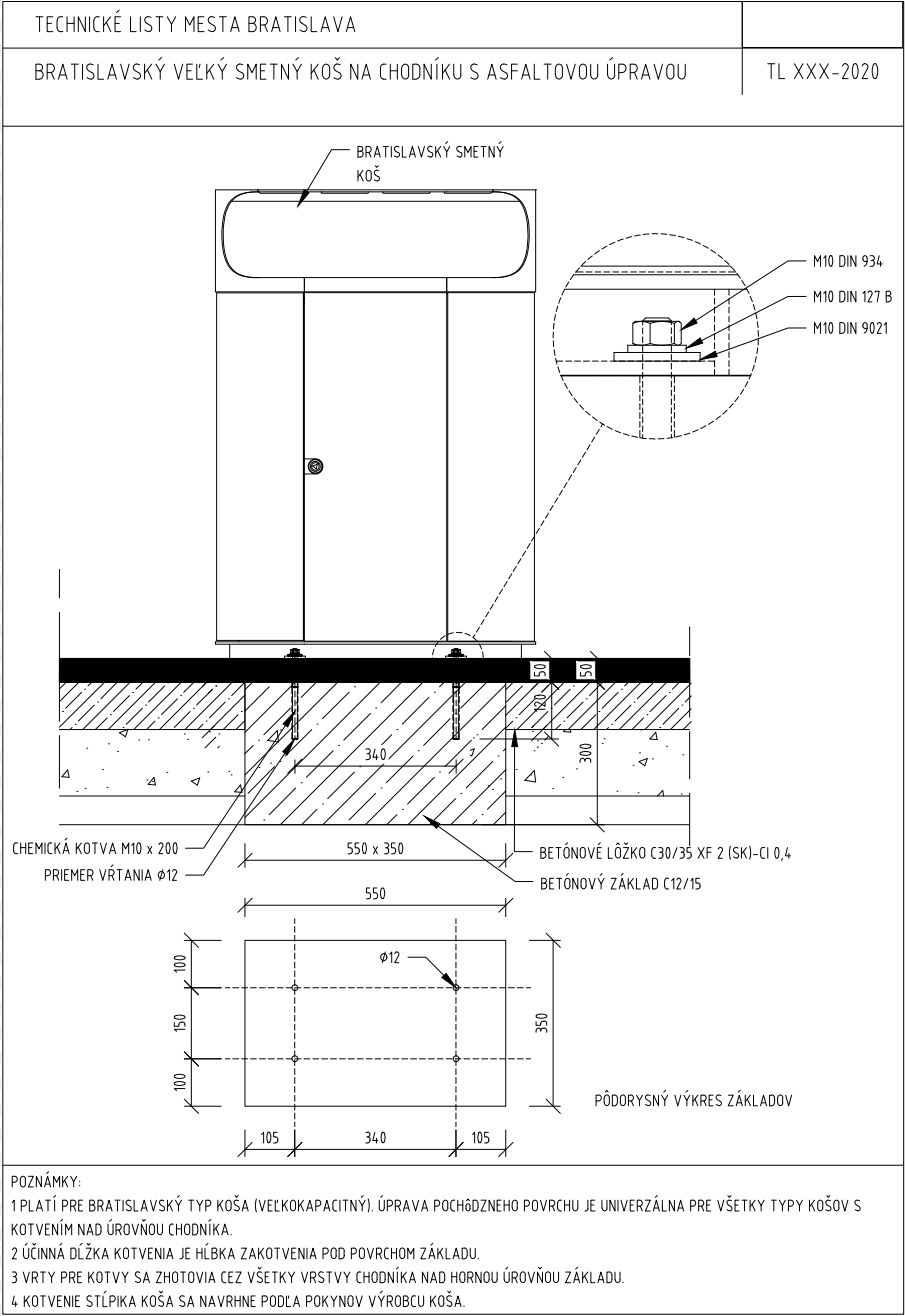
NESTMELENÁ VRSTVA
ZO ŠTRKODRVINY

NESPEVNENÁ VRSTVA

POZNÁMKY:

- 1 PLATÍ PRE VŠETKY TYPY SMETNÝCH KOŠOV BEZ KOTVENIA POD ÚROVŇOU CHODNÍKA S ASFALTOVÝM POVRCHOM.
- 2 V PRÍPADE CHODNÍKA S POVRCHOM Z KAMENNEJ DLAŽBY SA POUŽIJE ROVNAKÝ LOKÁLNY DETAIL.
- 3 KAMENNÁ DLAŽBA SA ULOŽÍ V TESNOM DOTYKU SO STĚPIKOM KOŠA BEZ VÝRAZNEJ MEDZERY.
- 4 V PRÍPADE CHODNÍKA S POVRCHOM Z BETÓNOVEJ DLAŽBY SA KAMENNÁ DLAŽBA NAHRADZUJE BETÓNOVOU DLAŽBOU.
- 5 V BETÓNOVEJ DLAŽBE SA PRE PRESTUP STĚPIKA KOŠA VYTVORÍ OTVOR V ROVNAKOM TVARE AKO MÁ STĚPIK KOŠA.
- 6 KOTVENIE STĚPIKA KOŠA SA NAVRHNĚ PODĽA POKYNOV VÝROBCU KOŠA.

Povrchové kotvenie veľkého bratislavského koša do asfaltového alebo dláždeného povrchu

19 Vhodný príklad kotvenia koša do iného prvku mobiliáru.

20 Nevhodný príklad kotvenia koša do betónovej pätky.

21 Vhodný príklad podpovrchového kotvenia koša na tyči.

Modelové situácie

Nasledujúce modelové situácie boli identifikované ako priestorové situácie, ktoré sa často opakujú alebo majú potenciál sa opakovať, vďaka čomu je možné vytvoriť všeobecne aplikovateľné princípy osádzania smetných košov. Najčastejšie pritom ide o umiestnenie na rozhraní rôznych typov komunikácií a pri zeleni.

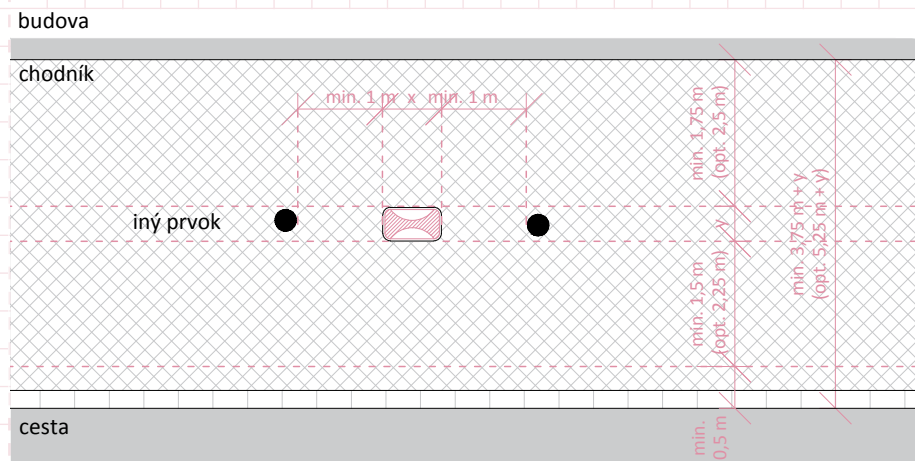
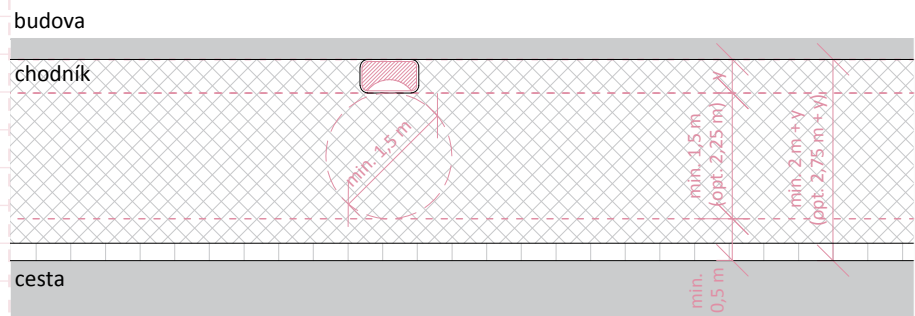
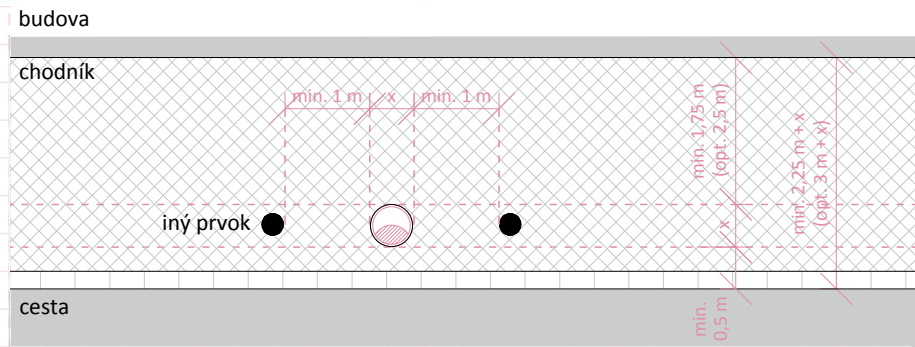
Minimálna šírka chodníku pre chodcov je 1,50 m, resp. 1,75, ak hranicu chodníka tvorí pevná prekážka, čomu sa musí podriadiť umiestnenie košov vo verejnom priestore (pozri → *Priechodná šírka chodníka*).

Modelové situácie nižšie ponúkajú minimálne a optimálne parametre pre osádzanie odpadkových košov. Minimálne parametre sa môžu využívať len tam, kde optimálne rozmery nie sú uskutočniteľné.

Umiestnenie na chodníku

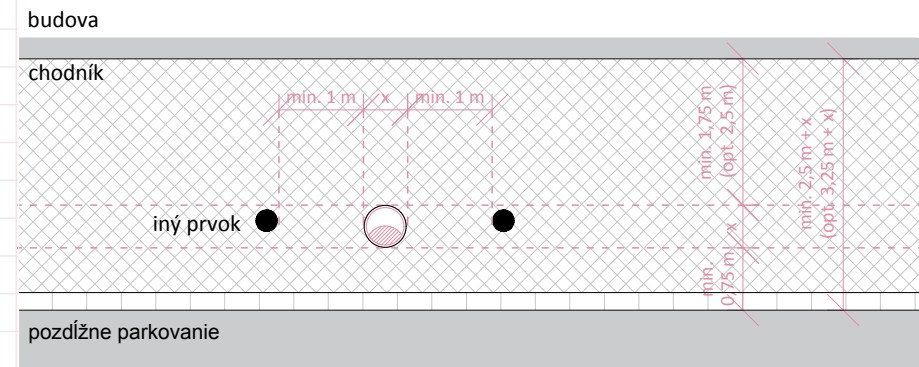
Chodník pri ulici

- Pri jednotlivých situáciách **X** značí šírku odpadkového koša.
- Kôš a jeho manipulačný priestor nesmú zasahovať do ochranného pásma, ktoré je aspoň 0,50 m od hrany komunikácie. Kôš zároveň nesmie zužovať minimálnu priechodnú šírku chodníka.

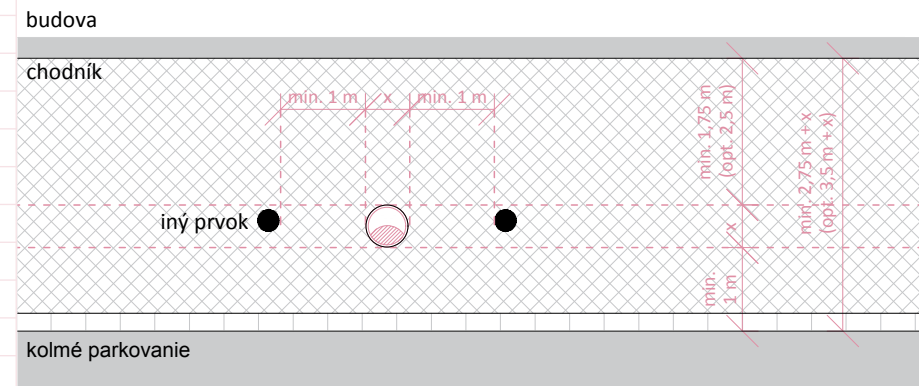
Chodník pri pozdĺžnom parkovaní

- Ak umiestnené pri pozdĺžnych parkovacích miestach, koše musia byť umiestnené minimálne 0,75 m od rozhrania, aby sa predišlo poškodeniu vozidla a koša, napríklad pri otváraní dverí.

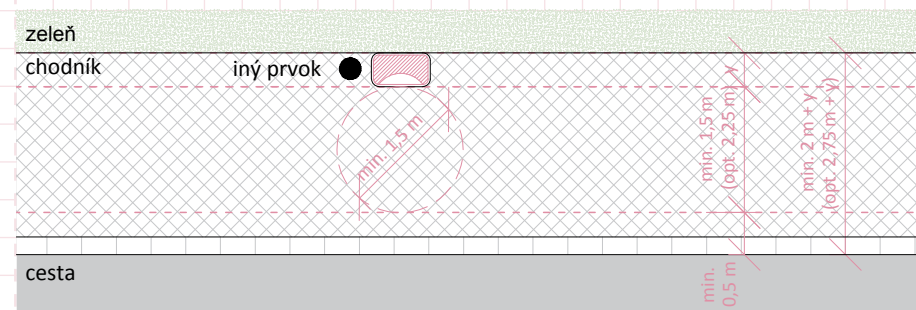
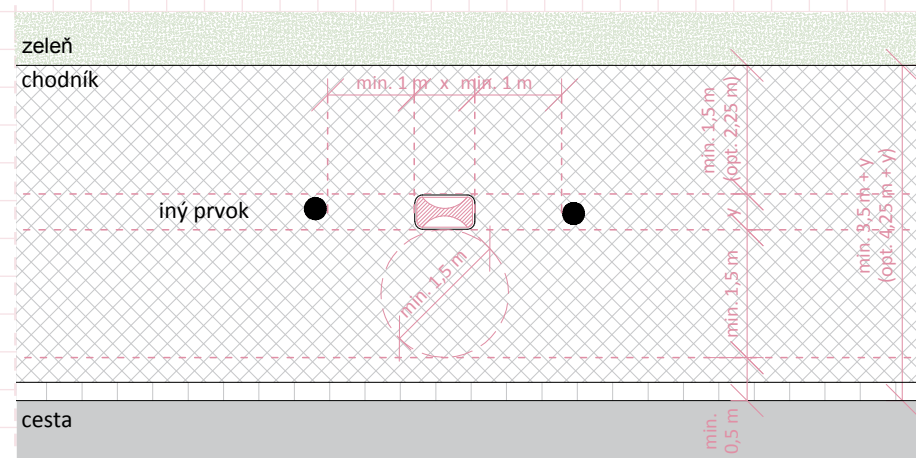
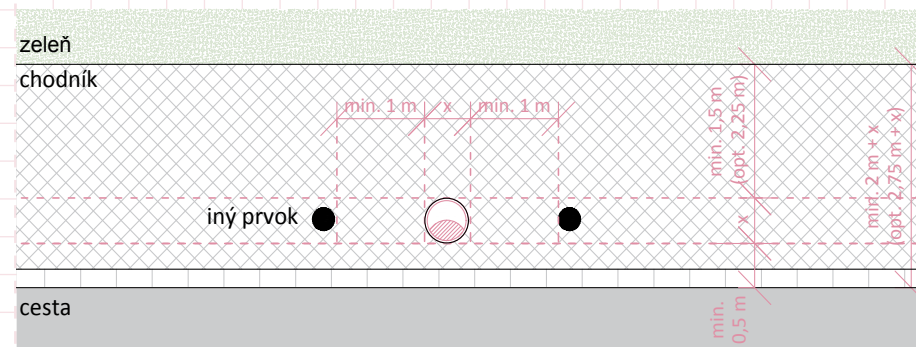
Chodník pri kolmom parkovaní

- Ak umiestnené pri kolmých parkovacích miestach, koše musia byť umiestnené minimálne 1 m od rozhrania, aby sa predišlo poškodeniu vozidla a koša presahom prednej časti vozidla na chodník.

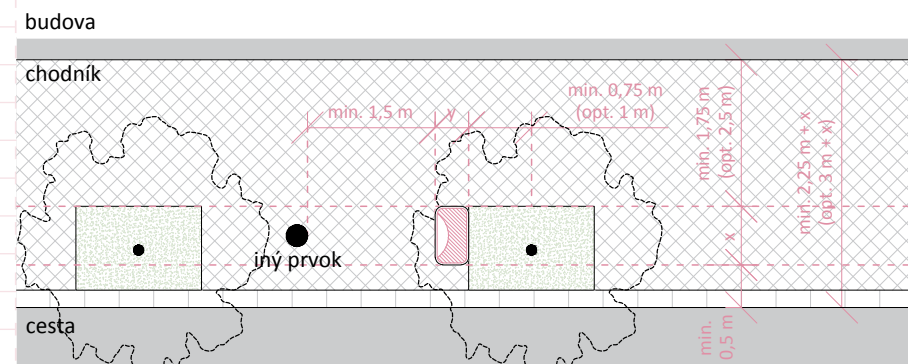
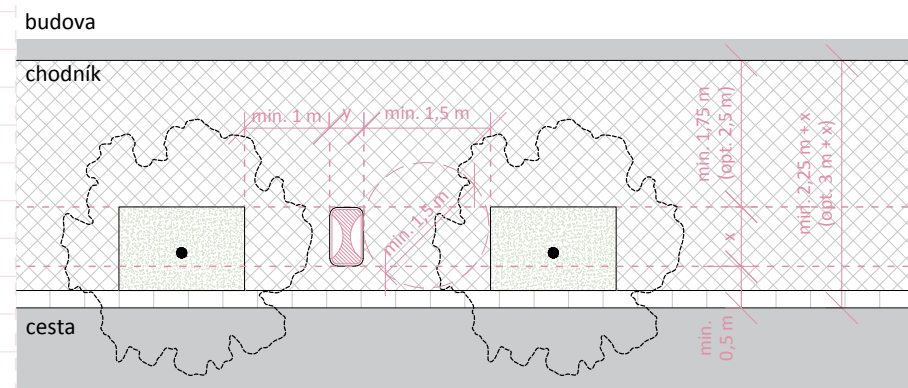
Chodník pri zeleni

- Ak hranicu chodníka tvorí otvorené priestranstvo, resp. zeleň bez pevných prekážok, minimálna celková šírka chodníka sa zužuje v porovnaní s chodníkom s hranicou tvorenou pevnou prekážkou. Ostatné priestorové parametre ostávajú rovnaké.

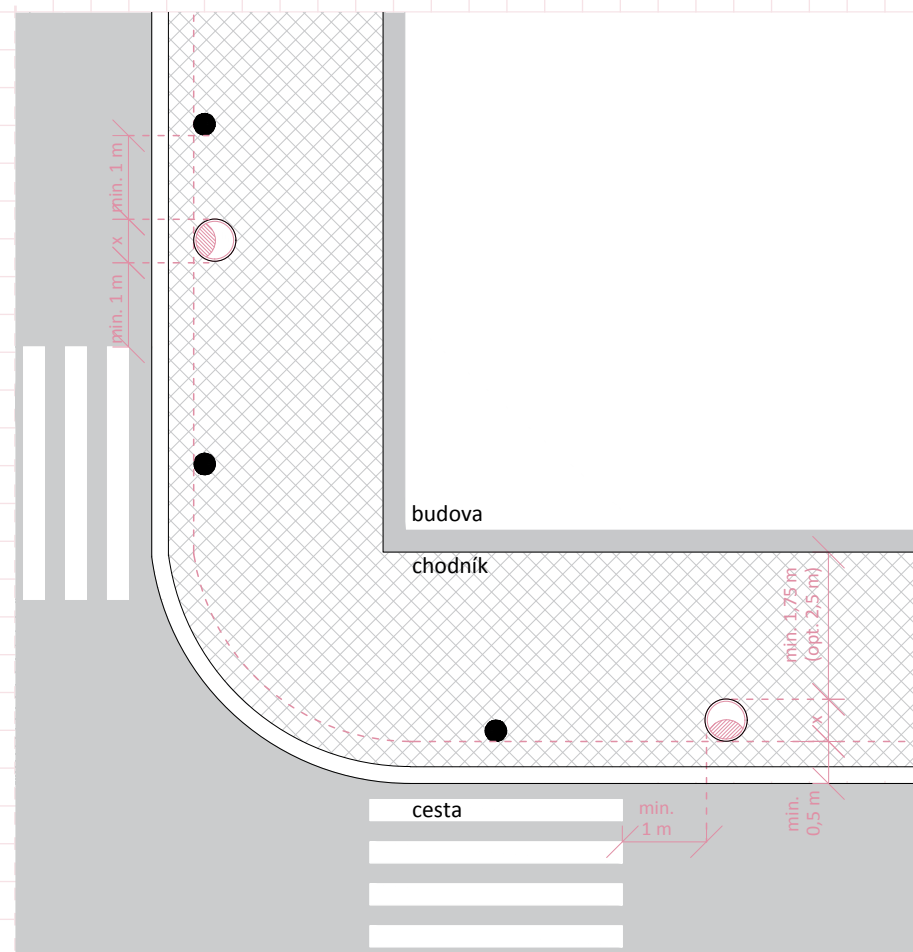
Ulica so stromoradiím

- Uplatňujú sa rovnaké princípy pri umiestňovaní na ulici, resp. zeleni, v závislosti od hranice chodníka (pozri sekcie → *Chodník pri ulici* a *Chodník pri zeleni*).
- Manipulačný priestor smetného koša nesmie zasahovať do ochranného pásma stromov a zelene v zmysle VZN č. 5/2018 zo 07. 09. 2018 o starostlivosti o verejnú zeleň a ochrane drevín.
- Koše by sa mali umiestňovať osovo súmerne vo vzťahu k stromom.
- Je prijateľné umiestniť kôš na hranu ochranného pásma zelene, avšak otvor koša musí smerovať do manipulačného priestoru (pozri sekciu → *Manipulačný priestor*).

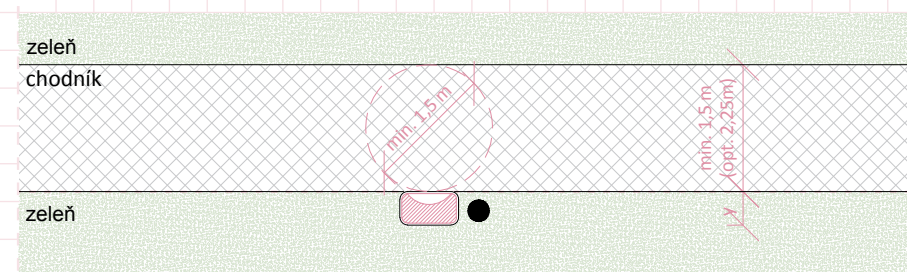
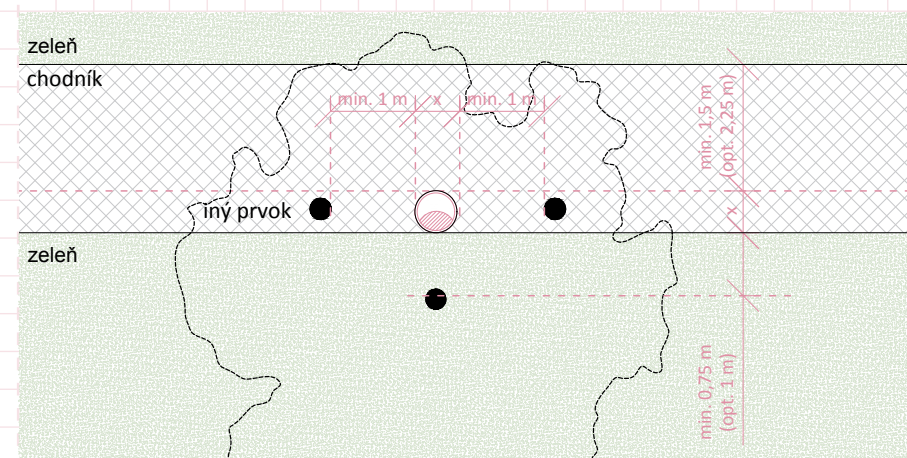
Križovatka s priechodom pre chodcov

- Koše by mali nahrádzať potrebu osádzať stĺpiky v blízkosti priechodov pre chodcov. Je pritom dôležité osádzať koše minimálne 1 m od okraja značenia priechodu a zároveň 0,50 m od rozhrania s vozovkou.
- Ak sú koše súčasťou zoskupenia s cyklostojanmi, minimálna vzdialenosť od najbližšieho cyklostojanu musí byť najmenej 1,50 m.

Umiestnenie v zeleni

- Koše musia poskytovať manipulačný priestor v priemere 1,50 m v závislosti od orientácie otvoru na odpadky.
- Pri osádzaní na rozhraní so zeleňou je možné osadiť koše priamo na hranu chodníka.
- Vzdialenosť medzi košom a stromom nemôže byť menšia než 0,75 m. Pri kríkoch je možné osádzanie košov priamo na hrane chodníka. Osádzanie pri zeleni musí byť v súlade so VZN č. 5/2018 zo 07. 09. 2018 o starostlivosti o verejnú zeleň a ochrane drevín.
- Koše osádzané priamo v zeleni by ideálne mali byť osádzané v spevnenom povrchu v jednej línii s komunikáciou a poskytovať dostatočný manipulačný priestor (pozri → Manipulačný priestor).
- Toto riešenie je špecificky vhodné v parkoch a v rekreačných priestranstvách, kde šírka chodníka neumožňuje osadenie koša priamo na pešej komunikácii.
- V prípade, že sa koš osádza v zeleni, je potrebné okolo neho nechať nezatravný povrch (v podobe štrku alebo zhutnenej zeminy), resp. ho osádzať do trvalkových záhonov, ktoré si nevyžadujú údržbu kosením.

22 Príklad vhodného osadenia odpadkových košov v kompozičnej osi ostatných prvkov mobiliáru a zelene. Jednotlivé prvky mobiliáru sa vhodne dopĺňajú. Bratislava, Poľná ulica

23 Príklad vhodného osadenia košov v priestore pri vstupoch do územia a križovaní peších trás. Nevhodný príklad materiálového prevedenia v historickom centre mesta. Bratislava, Hlavné námestie

24 Príklad vhodného umiestnenia koša v blízkosti iného prvku mobiliáru. Prvky spolu materiálovo a charakterovo korešpondujú. Bratislava, Prezidentská záhrada

25 Príklad nevhodného umiestnenia odpadkového koša. Kôš je v centrálnej polohe medzi lavičkami, pôsobí dominantne a vytvára bariéru. Bratislava, Pribinova ulica

26 Príklad nevhodného umiestnenia odpadkového koša na stožiar pouličného osvetlenia. Kôš je osadený vo veľkej výške, je orientovaný do ulice a je k nemu obmedzený prístup. Bratislava, Vajnorská ulica

27 Príklad nevhodného umiestnenia odpadkového koša v tesnej blízkosti lavičky. Bratislava, Landererov park

Bibliografia

Zahraničné manuály

Designing streets: a policy statement for Scotland. Edinburgh: Scottish Government. 2010.

Edinburgh Design Guidance. The City of Edinburgh Council. 2020.

La U urbana: el libro blanco de las calles de Barcelona. FAD 2009.

Manuál tvorby veřejných prostranství hl. města Prahy. Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy. 2014.

Philadelphia Complete Street Design Handbook. Mayor's Office of Transportation and Utilities. 2017.

Principy tvorby veřejných prostranství Brno. Kancelář architekta města Brna. 2019.

Streetscape Design Manual: Nottingham City Centre. Nottingham City Council. 2006.

Streetscape Guidance. Transport for London. 2019.

Technické normy a pod.

STN 736110 Projektovanie miestnych komunikácií

TP 048 Navrhovanie debarierizačných opatrení pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie na pozemných komunikáciách

TP 085 Navrhovanie cyklistickej infraštruktúry

VZN č. 5/2018 o starostlivosti o verejnú zeleň a ochrane drevín, ktoré sú súčasťou verejnej zelene na území hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy

Zásady ochrany pre vybrané sektory pamiatkovej rezervácie, KPÚ 2012

Zásady ochrany pamiatkového územia Pamiatková zóna Bratislava – centrálna mestská oblasť, KPÚ 2015

Spracovateľský kolektív

Autorský tím (MIB)

Samuel Achberger, Oto Nováček, Roman Žitňanský

Autorská spolupráca

Michal Marcinov, Petra Šingerová, Ján Urban, Adam Lukačovič,
Barbora Lukáčová, Tereza Kyseľová

Odborní konzultanti

Michaela Korpová, Peter Bali, Štefan Surňák,
Natália Foltinovičová, Valér Jurčák, Jana Hlavová,
Anna Pivková, Michal Beňák

Grafická identita

Martin Bajaník

Grafická úprava

Barbora Gavláková, Vojtech Ruman

Zdroje fotografií

Roman Žitňanský: 1, 2, 3, 6, 7, 9, 1, 12, 14, 17, 18, 19, 20, 24, 26, 27;

Oto Nováček: 5, 22, 25;

Samuel Achberger: 8, 23;

Ján Urban: 4;

zdroj HLMBA: úvod, 10

zdroj IPR: 13, 16, 21;

zdroj https://www.fitorforestal.com/images/noticies2015/60-MesaipapeleraBasic/_DSC1509_web.jpg

Manuál verejných priestorov

Princípy a štandardy smetných košov

Metropolitný inštitút Bratislavy

Sekcia verejných priestorov

Primaciálne námestie 1

814 99 Bratislava

© Metropolitný inštitút Bratislavy, Bratislava 2021

Manuál verejných priestorov/Princípy a štandardy smetných košov

V Bratislave v roku 2021 vydal Metropolitný inštitút Bratislavy.

Akékoľvek modifikácie publikácie sú možné len

so súhlasom vydavateľa. Publikácia je k dispozícii voľne na stiahnutie.

Šírenie je možné len s uvedením zdroja.

Verzia 1.02

www.manual.mib.sk